

Головко М. В. Педагогічні та організаційно-економічні умови функціонування профільної школи / Головко М.В. // Проблеми та перспективи розвитку регіональної економіки : тези доповідей на ІХ Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів, молодих вчених та науковців, 4 квітня 2014 р. / за заг. ред. П.І. Сокурєнка. – Кременчук: ПП Щербатих, 2014. – С. 9-11.

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Головко М.В., к. пед. н., доцент, Інститут педагогіки НАПН України

Анотація. Висвітлено педагогічні та організаційно-економічні умови функціонування профільної школи.

Ключові слова: профільна школа, профіль навчання, компетентнісна спрямованість освітнього процесу, диференціація.

Основними завданнями профільної школи є забезпечення умов для якісної освіти старшокласників у відповідності з їхніми індивідуальними нахилами, можливостями, здібностями і потребами, забезпечення професійної орієнтації учнів на майбутню діяльність, яка користується попитом на ринку праці, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації. Основна мета функціонування профільної школи полягає не стільки у тому, щоб підготувати учнів до виходу на ринок праці, а у створенні умов для максимальної реалізації їх задатків, обдарувань, інтересів, потреб у межах загальноосвітніх програм на основі особистісно зорієнтованого підходу.

Запровадження профільної школи має забезпечити врахування й розвиток навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки; наступність між загальною середньою та професійною освітою, можливості отримати професію; сприяння професійній орієнтації і самовизначенню старшокласників, соціалізації учнів незалежно від місця проживання, стану здоров'я тощо; розвиток творчої самостійності, формування системи уявлень, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок, що дають можливість випускнику загальноосвітньої школи можливість успішно самореалізуватися; продовження всебічного розвитку учня як цілісної особистості, його здібностей і обдарувань, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору.

Реалізація мети і завдань профільного навчання здійснюється на основі *принципів*, які обумовлені особистісно орієнтованою, компетентнісною парадигмою освіти і виховання і відображають специфіку профільного навчання.

Принцип соціальної рівноваги. Передбачає узгодження трьох позицій: можливостей освітніх послуг, запитів ринку праці й соціальних очікувань випускників школи.

Принцип наступності й неперервності. Передбачає взаємозв'язок між допрофільною підготовкою, профільним навчанням та професійною підготовкою.

Принцип гнучкості. Полягає у забезпеченні можливостей та умов для зміни профілю навчання, змісту і форм організації профільного навчання, у тому числі дистанційного, широкого вибору змісту навчальних програм та можливостей для його корекції.

Принцип варіативності. Полягає у багаторівневості навчальних планів, освітніх програм, змісту освіти, використанні різноманітних технологій, надання учням можливості вибору предметів (курсів), що вільно вивчаються, зміні видів діяльності, використанні інтегративного підходу у вивченні обов'язкових предметів.

Принцип діагностико-прогностичної реалізованості. Полягає у виявленні здібностей учнів для обґрунтованої орієнтації на профіль навчання та подальше професійне самовизначення.

Принцип диференціації. Полягає у забезпеченні умов для вибору школярами профілю навчання, виходячи з їхніх пізнавальних інтересів, здібностей, досягнутих результатів навчання й професійних намірів.

Принцип індивідуалізації. Передбачає урахування індивідуальних особливостей особистості для досягнення поставленої мети, що слугує основою для здійснення особистісно орієнтованого навчання у профільній школі.

Профільне навчання в старшій школі доцільно розглядати ширше, ніж завершальну ланку повної загальної середньої освіти. Профільна школа становить певну систему здобуття освіти старшокласниками. Її забезпечення потребує удосконалення мережі закладів, що здійснюють профільне навчання, збільшення одно- чи багатопрофільних ліцеїв, до яких вступатимуть учні на добровільній основі, за своїм умотивованим вибором, задовольнивши конституційне право на рівний доступ до якісної освіти. При цьому створюються максимально сприятливі умови для формування індивідуальної освітньої траєкторії випускника середньої загальноосвітньої школи.

Запровадження профільного навчання потребує комплексного вирішення питань, пов'язаних з фінансовим, кадровим, навчально-методичним, нормативно-правовим і організаційним забезпеченням профільної школи.

Назріла необхідність модернізації вищої педагогічної освіти і системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, що забезпечуватиме необхідний рівень професійної компетентності учителів і керівників шкіл, підвищення кваліфікації вчителів основної школи з орієнтацією на організацію допрофільного навчання та його психолого-педагогічне забезпечення, а також вчителів старшої школи, які викладатимуть профільні предмети і спеціальні курси.

Важливе значення має також створення нормативно-правової бази розвитку профільного навчання, спрямованої на вирішення таких основних питань: розробка механізмів фінансування профільних шкіл з урахуванням різних джерел бюджетного і позабюджетного фінансування; уточнення статутів загальноосвітніх навчальних закладів для забезпечення профільного навчання на внутрішньошкільному і зовнішньошкільному рівнях.

Важливою умовою реалізації профільної школи є розроблення системи сучасного навчально-методичного забезпечення відповідно до державних стандартів освіти, створення механізмів апробації та експериментування навчальних програм для базових, профільних і спеціальних курсів, відповідних підручників, методик, засобів навчання.

Здійснення психологічного супроводження навчального процесу у 8-9, 10-11 класах має забезпечувати своєчасну оцінку індивідуально-типологічних особливостей особистості з точки зору її готовності до свідомого вибору майбутньої навчальної та професійної діяльності, адаптації до навчання в умовах профільної школи.

В умовах профільної школи змінюється роль наукового супроводу навчального процесу. Його основними завданнями в старшій школі мають бути обґрунтування змісту профільного навчання, розроблення педагогічних технологій з використанням методів активного навчання, стимулювання самостійної навчальної діяльності, організація творчої виробничої практики; розроблення системи оцінювання навчальних досягнень учнів; безперервний моніторинг якості освіти, корекція концептуальних підходів до організації профільного навчання. Такі підходи мають носити дослідницький та випереджальний характер.

Змінюються акценти в організаційно-економічних та управлінських механізмах підтримки профільної школи. Перспективним є створення багатокомпонентних освітніх округів, як по горизонталі (із залученням

широкої мережі освітніх закладів одного типу), так і по вертикалі (формування динамічної саморегульованої освітньої системи, яка включає освітні заклади різних типів). Фінансування профільного навчання може здійснюватись не тільки за рахунок держави, а й з використанням широкої кооперації державних, громадських і приватних установ.

Необхідністю сьогодення є залучення громад до вирішення питань управління загальноосвітніми навчальними закладами, формування їх освітньої політики та стратегії розвитку.